

Poleg tega nam pa stanovska osamosvojitve in izključno in edina stanovska politika ostaja še kot najsigurneje in najgotovejše sredstvo — toda ne samo na Kranjskem, ampak povsod, kjer prevladuje čuvstvo skupnosti nad separatizmom!

Naši šolski zakoni.

Članek iz Istre.

Pod tem naslovom smo mislili pojasnjevati še druge razmere, ki izvirajo iz vršenja ali nevršenja raznih §§ šolskih zakonov, a v „Edinosti“ od 16. okt. t. l. se je zaletel v našega dopisnika Nis Vodoran III. Upamo, da nam bodo oprostili cenjeni čitatelji, ako pregovorimo na naslov Nisa Vodorana III. nekoliko besed.

Nis Vodoran III. hoče dokazati, da je pisal naš dopisnik protislovja, a če bi bil bral pazljivo naš dopis, bi bil videl, da naš dopisnik ni v protislovju. On je natanko rekël, da krajni šol. svet do danes niso toliko preudarili in premislili, da bi vsaj približno znali povedati znesek od m².

Vidite, da to ni protislovje § 18. deželnega šolskega zakona z dne 30. marca 1870, št. 20. Očito je, da kakor hitro je potreba upoštevati situacijo poslopja, bo okrajni šol. svet povpraševal za mnenje krajni šol. svet in ta bi moral tudi o tem premisliti in preudariti. Tega ni naredil, ker drugače bi bil zasledil, da na eni šoli plačuje 66 h, na drugi le 24 h od m², in vendar se je trdilo, da sta ravno ti dve šoli v enakih razmerah.

Ako je neka avtoriteta, ki je dolžna priskrbovati kraje s pitno vodo, kako pride Nis Vodoran III. do zaključka, da mora učiteljstvo trpeti škodo in biti prikrajšano na tem, kar mu je po zakonu določeno? Vemo pa, da krajni šolski svet oskrbuje nekatera poslopja z vodo, vemo, da plačuje celo odškodnino za vodo. Zakaj ni vedel Nis Vodoran III. pri teh za to avtoriteto? Povemo mu, da le zato, ker je mislil natrositi s to avtoriteto peska v oči, da bi lažje napadal našega dopisnika. Ponesrečilo se mu je tudi to in dokazal je neko pristranost, da ne rečemo kaj hujšega.

Glede potrjevanja načrtov opozarjamo na 8. toč. § 14. dež. šol. zakona z dne 5. junija 1908, ki se glasi: „Ako bi v sedaj obstoječih šolskih poslopih ne bili pripravljene vsi gori navedeni prostori (lokali), pristoji dotični učiteljski osebi razmerna odškodnina v denarju.“

Iz tega je razvidno, da je potrjevalec načrtov prist ali gleda na število prostorov ali ne. On si lahko misli, občina hoče imeti taka stanovanja in je zadovoljna za manjkajoče prostore plačevati razmerno odškodnino v denarju. Ker se ni potrudil Nis Vodoran III., da bi bil pogledal tozadevni zakon, se je zaletel tudi v tem.

Trdi pa dalje, da naš dopisnik molči o tem, ker so učitelji na razpolago poleg pritikajočih še nepritikajoči prostori, kar da je slučajno ravno pri našem dopisniku.

Pri delu te trditve podpira le našo trditve, da so krajni šolski sveti pristranski, ker mi ne vemo vzroka, zakaj bi morala biti prikrajšana neka učna oseba, ako ima druga več kot ji zakon določuje? Drugi del trditve, namreč da ima naš dopisnik več kot mu zakon določuje, je pa nesresničen.

Naš dopisnik ima stanovanje, obstoječe iz 2 sob, 2 sobic, ker prostor, ki je šest m dolg, a ni niti toliko širok, da bi se moglo postaviti pober postelja v njem, ne moremo imenovati sobo; dalje kuhinje, kleti in podstrešja. Ako bi Nis Vodoran III. pogledal v kuhinjo, kadar burja piha, bi se prepračal, da je v tej nekaj, kar res ni našemu dopisniku po zakonu določeno; namreč štedilnik je tako napravljen, da prihaja iz njega ob burji polno dim.

To pa res ni določeno po nobenem zakonu, da mora imeti naš dopisnik dim v stanovanju. To bi imel popraviti podjetnik, ki je stavil poslopje, in vendar krajni šol. svet niti ne gane, da bi podjetniku naročil, naj v kratkem popravi. Sicer pa je ves ta štedilnik tak, da bi mu Nemec ne rekël „Sparherd“ pač pa „Zehrhärd“.

Klet je res takšna, da bodo tri iz nje, ko jo krajni šolski svet primerno razdeli, a dokler tega ni, je le ena. Najbrž misli Nis Vodoran III., da postrešje ne pritiče našemu

dopisniku, a če to ne pritiče, pritiče k šol. poslopiju gotovo drvarnica, ker tega vendar ne more nihče zahtevati, da bi učiteljstvo svoja drago plačana drva puščalo takorekoč na cesti.

Mi vemo, če bi bilo poslopje brez postrešja, a bi imelo drvarnico, da bi bilo s tem našemu dopisniku mnogo boljše ustrezno, ker ne bilo bi mu potreba spravljati drva po 58 stopnicah v podstrešje.

Ravnatoko se stavi k poslopiju, ki imajo po kuhinjah le male štedilnike, tudi takozvana „žehnica“, a tudi te ni pri tem poslopiju. In sedaj Nis Vodoran III.; povejte pa Vi, kaj ima naš dopisnik, kar mu ne pritiče? Vedeli ste že naprej, da so Vaše trditve ničeve, zato ste tudi sami povedali, da ne boste odgovarjali.

Nis Vodoran III. očita našemu dopisniku njegovo minolost, a mu povemo, da je našega dopisnika minolost taka, da si ni še nikjer zaprl vrat tako, da bi se ne smel povrniti tja, kjer je bil. Mogoče bi se Vi ozirali na kake podle govorce, ker vemo, da vsak človek ima prijatelje in sovražnike, a če bi mi upoštevali take govorce o Nis Vodoranu III., bi se nabralo mnogo hujših kot o našem dopisniku.

Tudi vemo, da ni noben človek sam od sebe in zato priznavamo, da če bi ne bili hoteli gotovi krogi, bi ne bil naš dopisnik tam, kjer je; zakaj sam se je tega branil, a prepračani smo tudi, da bi ne bil Nis Vodoran to, kar je, ako bi ne bili hoteli gotovi krogi.

Posebno se je urezal Nis Vodoran III., ko trdi, da je naš dopisnik izmed onih, ki bi radi, da bi se spravilo krajni šolski svet pod ničlo, da bi potem lažje paševali.

Povemo mu le, da je oni član odseka, ki noče, da bi se spravilo krajne šolske svete, na ničlo, ravno naš dopisnik. Čudno je tudi, da se Nis Vodoran III. poteza za svobodo učiteljic, ki jim je nihče ne krati, ker ako bi se jim jo kratilo, bi se pritožile kje drugje in ne pri njem.

Vendar povemo pa, da bi nikdar ne dobile take svobode, da bi smele delati ponočno družbo različnim pivcem po gostilnah, ker Nis Vodoran III. bi bil prvi, ki bi napadal, ako bi se dovolilo to, kot je že napadal zaradi neke častne straže.

Kar se tiče vršenja hišnega reda, ne briga njega čisto nič in bolje bi bilo, da bi poskrbel, da bi v njegovi hiši bil kakšni red.

Trditve, da je v vsakem krajnem šol. svetu po en zastopnik učiteljstva, je resnična, a da se bo ta izpostavljal takim osebnim napadom, gotovo se ne ljubi vsakemu.

G. Nis Vodoran III., dajte naš dopis in Vaš dopis v „Edinosti“ od 16. oktobra t. l. pametnemu, razumnemu in nepristranskemu človeku, da ju prečita in vprašajte ga, naj Vam pove kdo je osebni napadalec, pa boste slišali svojo obsodbo.

Tudi podtikati znate. Mi nismo nikdar trdili, da krajni šol. svet nimajo vinarja za šolstvo, pač pa smo rekli, da ne bo dobrega šolstva, dokler bo krajni šol. svet poslušal moč, ki nimajo vinarja za slovensko šolstvo, a so pripravljene glasovati za italijansko šolo. S tem vendar še nismo rekli, da nima krajni šolski svet vinarja za šolstvo.

Nočemo Nis Vodoranu III. na vsako odgovarjati, ker že tako smo predolgi, vendar moramo še pred koncem povedati, da če pozna istrsko učiteljstvo našega dopisnika za dlakocepca, kot hočete Vi, ve tudi, koliko je ravno to dlakocepstvo koristilo učiteljstvu in sploh ljudskemu šolstvu. Ako bi znali Vi tako dlake cepiti, bili bi gotovo jako ponosni.

Tako smo, upamo, dokazali, da se je Nis Vodoran III. le zaletel v našega dopisnika in res bi bilo bolje, da bi v prihodnje namesto takih dopisov pisal kaj drugega, da bi ne dobival brezpotrebni pogonov.

„Edinosti“ se čudimo, ker je priobčila te osebnosti, ko se mnogokrat pritožuje, da nima prostora za koristnejše zadeve.

Naš denarni zavod

Ceslo: Kar plodono naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani registrirana zadruga s omejenim jamstvom. Promet do konca septembra K 254 280 41.

Naznanilo. Kdor želi od zadruga kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštinih znakih. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znakov se ne odgovarja.

Uradne ure: Vsak četrtek od 1/2. — 1/3. popoldne in vsako soboto od 6. — 7. zvečer.

Klerikalna slika v pravi luči.

Kakor je našim čitateljem znano iz dnevnega časopisja, je za izprazneni državnozborni mandat v novomeškem metliškem in črnomeljskem sodnem okraju kandidiral tovariš E. Gangl, ki je v volilnem boju seveda ostal v manjšini proti klerikalnemu profesorju Jarcu.

Ker je tudi Gangl avstrijski državljani z vsemi pravicami in dolžnostmi, ima pravico kandidirati kakor vsak drugi, to tembolj, ker so ga k temu z vsjo odločnostjo prigovarjali njegovi belokranjski rojaki.

Ta volilni boj, ki ga še nismo imeli strastnejšega, je z občudovanja vredno vztrajnostjo in požrtvovalnostjo vodil kandidat Gangl večinoma sam. Vso dolajsko stran je dvignil iz motrila in zbudil speče, da so začeli — misliti. To je moralni uspeh tega boja.

Našim čitateljem je znano, da nismo o Ganglove kandidature v svojem listu omenili niti z besedico, in sicer namenoma ne! Nismo hoteli v sedanjih žalostnih časih siliti učiteljstva v volilni boj. Gangl je celo pisal — kakor smo poučeni — mnogim tovarišem, da bi bilo v sedanjih časih brez miselno zahtevati od kogarkoli izmed našega stanu, da se aktivno udeleži volilne borbe. Tako se je tudi zgodilo! Učiteljstvo je ostalo pasivno, in prav je tako!

Vendar je imel „Slovenec“ drzno čelo, da je v svoji sobotni številki vehementno udaril po Ganglu, češ, on je sedaj kriv, da se zaradi njegove kandidature ne uresniči — regulacija učiteljskih plač! Seveda, eden mora biti kriv, če nihče drugi ne, pa Gangl! O brez miselnosti te trditve se nam ne zdi potrebno razpravljati: neumnost je tako velika, da bije sama sebe po puhli glavi. Še nikdar nismo čuli, da bi se regulacija učiteljskih plač ne izvršila zaradi kandidature tega in tega državljanca. Navadno so bile vzrok slabe deželne finance, na Kranjskem poleg tega še klerikalna ljubezen do šole, saj je ravno Gangl v deželnem zboru kranjskem izkopal s predlogom o uvedbi kulturnega davka potrebno pokrije. A vendar je Gangl kriv, da se ne regulirajo naše plače!

Ta čudovita „Slovenčeva“ logika je oplazila tudi nekoga, ki je oddal dne 24. t. m. na progi Kranj-Tržič pismo, naslovljeno na Gangla. To pismo, zrcalo klerikalne olike, se glasi doslovno tako-le:

M. T. F.

Živio! slavnemu, propalemu državnemu poslancu!

Ali si zdaj sit?! Triller se je v zbornici zaletaval nekaj v jeruzalemske romarje, češ, da upravljajo denar. Kaj pa ti, ali ga nisi za volitve upravljaval še bolj po neumnem!

Oni imajo od romanja vsaj nekaj, ti pa od sto in sto pisanih plakatov čisto nič — pač — veliko blamažo.

Škodoval si sebi, povrh pa tudi vsemu kranjskemu učiteljstvu. Zbog tvojega in tvojih trabantov rovanja smo — kakor se kaže — od regulacije plač zopet par sto km bolj oddaljeni. Ni zameriti poslancem S. L. S., da se za regulacijo nikakor ne morejo ogrevati. Tebi seveda te nič ne škoduje.

Toda misliš, da smo drugi tudi vsak dan pečenke siti, kakor si je ti?! Ti si prokleti kozel, ki pomagaš regulacijo le ovirati. Sedaj nam reguliraj sam, če moreš! Sicer si pa on osel, političen otrok, ki se upaš iti v boj proti Jarcu. Kje so zdaj tiste stotine rok, ki so se na vsakem tvojem volilnem shodu vzdigovali? Kje so! V tiskarni lajnjevega „Slov. Naroda“. Ti in tvoji somišljeniki ste cokle regulacij. Čim prej vas vzame hudič, boljša bo konstelacija regulacije. Si-li tako neumen, da misliš, da bo slov. ljudstvo dovolilo zboljšanje svojim največjim nasprotnikom!

Kaj boš ti storil s človekom, ki te bo psoval? Ali ga boš pogostil zato! Mislim, da ne! Vendar upam, da se liberalni poslanci pač ne bodo ozirali na par brezverskih hujskačev, ki imajo za svojega patrona Ferrerja. Bodo že prišli še boljši časi za nas brez vas!

Servus, propali državni posranec!

Bivši liberalni učitelj na Gorenjskem.

Priobčujemo to pismo brez komentarja! Izrekamo samo mnenje, da se nam zdi skoro nemogoče — da bi mogel biti sploh kak slovenski učitelj tako neskončno neumen in

tako brezprimerno sirov. Morda je izlegel kdo drugi to kukavičje jajce, da tako vrže s predrzno roko pest blata na našo čast. To blato pa naj pade nanj nazaj in ga naj krije do konca dni!

Interesantna razsodba administrativnega sodišča z ozirom na celibat učiteljic.

Na Nižjem Avstrijskem se je neka učiteljica omožila in ker je zaradi tega morala zapustiti službo, je prosila za odpravnino na podlagi § 85. deželnega zakona, ki določa dobesedno:

„Učiteljice, ki zapuste svojo službo zaradi poroke po petletnem službovanju, dobe odpravnino enako celoletni plači zadnjega službenega leta.“

Šolska oblast je prošnjo odbila z motivacijo, da ima gori omenjena določba pravno moč le v tistem slučaju, če je učiteljica nastopila službo, ko je že veljala ista določba. Torej vse tiste učiteljice, ki so službovale na Nižjem Avstrijskem prej nego so uvedli § 85. d. z., nimajo pravice do odpravnine, ker niso vezane na celibat in ker jih zakon ne sili, da zapuste službovanje. Tako so vsaj razložili stvar magistratu pri šolskem svetu. Po takem umevanju § 85. so tedaj mlajše učiteljice primorane zapustiti službo, kakor hitro se omoži in zato imajo pravico do odpravnine, a starejše bi lahko ostale v službi tudi po poroki in bi ne imele pravice do odpravnine, ako bi se tudi odpovedale kot žene učiteljskemu stanu. To je vsekakor prava babilonska zmešnjava, pri kateri bi trpele toliko mlajše kakor starejše učiteljice. Pod istimi pogoji, t. j. ako je poročena in zapusti službo, bi imela tedaj pravico do odpravnine le mlajša učiteljica nikakor pa ne starejša. Če bi pa mlajša hotela službovati naprej še po poroki, bi tega ne mogla, ker to je rezervirano samo za starejše učiteljice, ki so službovale že prej, nego je stopil v veljavo § 85. d. z. To je pravi kaos, v katerem se človek slabo izpozna in ki dela učiteljicam nove sitnosti in nadlege.

Na priziv gori omenjene učiteljice, da se ji da odpravnina, pa je administrativno sodišče razsodilo, da se ugotovi prizivu, in učiteljica bo tedaj dobila svojo enoletno odpravnino.

Motivirana je razsodba, da velja § 85. za vse mlajše in starejše učiteljice.

Omenja še na koncu, da bi se z napačno interpretacijo § 85. postopalo mnogo strožje s starejšimi nego z mlajšimi učiteljicami, ker sta ali zakon ali izvrševanje službe po deželnem zakoniku prepovedana. Opozoril sem na ta interesantni slučaj, da lahko razvidimo, da se v kljub vsem živim in mrtvim paragrafom vendar popolnoma ne zna, pri čem smo!

I—m.

Iz naše organizacije.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za celjski okraj zboruje v nedeljo, dne 6. novembra t. l., v deški okoliški šoli:

Dnevni red:

1. Važnost življenjskega zavarovanja v narodno-gospodarskem pogledu ter učiteljsko socialnem oziru.

2. Važne društvene zadeve.

3. Učiteljska gospodarska in kreditna zadruga.

4. Odgovor na doposlana vprašanja.

5. Predlogi in nasveti.

Začetek točno ob 10. uri. Cenjene družtvenice in družtveniki prosim: 1. Kličte nas potreba, zato pridite vsi! 2. Pridite točno! 3. Ukrenite tako, da boste vztrajali do konca zborovanja.

Da boste vsi uvaževali ta klic pričakuje
Fr. Brinar,
t. č. predsednik.

Učiteljsko društvo za svetolenarški okraj zboruje v četrtek, 3. listopada t. l., ob pol enajstih v šoli pri Sv. Trojici v Sl. gor. s tem vzporedom:

1. Zapisnik.

2. Dopisi.

3. Razmerje med zgodovino slov. naroda in slov. učiteljstvom, podava tov. M. Perger — St. Jur v Sl. gor.

4. Skupni pogovor o jako važnem dopisu štaj. „Lehrerbunda“.

5. Slučajnosti.

K polnoštevilni udeležbi vabi s kolegi-alnim pozdravom

I. E. Mavrič.